

НОМЕНКЛАТУРА ДРОГОБИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ У ПЕРШІ ПОВОЄННІ РОКИ (1944 – 1950)

Номенклатура, з огляду на свій статус і повноваження в державі, відіграла важливу роль у суспільно-політичних процесах радянської доби. Від її професійного і культурного рівня, організаторських здібностей, моральних якостей залежав розвиток як республіки, так і регіонів. Імідж керівника, його дії визначали ставлення населення до влади. Глибокий аналіз кадрової політики в УРСР, особливо у складні і суперечливі періоди нашої історії, може допомогти уникнути серйозних помилок в організації владних інституцій сьогодення. Одним із ключових моментів, який визначає сьогодиншній попит суспільства на засвоєння історичної спадщини, є вивчення соціальних процесів не лише в загальноукраїнських масштабах, а й на місцевому рівні.

Партійно-державну номенклатуру повоєнної України, як окрему соціальну групу українського суспільства, характеризує В. Крупина. Він аналізує її освітньо-культурний рівень, особливості повсякденного життя та ставлення до неї громадян республіки¹. Якісні характеристики владної верхівки республіки, рівень освіти та професійна компетентність, а також її поведінка, стали предметом вивчення О. Штейнле². Становлення номенклатури через призму загальної кадрової політики радянської влади у західних областях України у повоєнні роки відображене у публікаціях О. Рубльова, Ю. Черченка, В. Гулая³. Особливості формування управлінських кадрів у Західній Україні в 1944 – 1948 рр. висвітлила Т. Першина⁴. Регіональний аспект проблеми простежуємо у працях Г. Стародубець⁵, зокрема, детальне висвітлення знайшла тема залучення вихідців із місцевого населення до різних ланок управлінських структур⁶. Особливості національного складу працівників органів партійно-радянської влади в західних областях України відтворені у роботі І. Терлока⁷.

Метою статті є з'ясувати структуру та функції партійно-радянської номенклатури Дрогобицької області у перші повоєнні роки, дослідити процес її формування, висвітлити кількісні та якісні характеристики, національний склад керівних кадрів регіону.

Після завершення німецької окупації Дрогобицької області у регіоні знову відновлюється радянська політична система. Відбудовчі процеси в краї відбувалися в умовах повоєнної розрухи, значних людських втрат. Проти радянзації району виступив національно-визвольний рух ОУН – УПА.

Форсованими темпами відбувалося формування насамперед місцевих партійних органів. ЦК КП(б)У комплектував з резерву оперативні групи, добирав і затверджував склади партійних і радянських апаратів, які разом з передовими частинами Червоної армії вступали на територію областей, районів, міст й відразу розпочинали організаторську роботу. Саме обкоми, міськкоми й райкоми партії стали політичними центрами, в яких зосереджувалися основні важелі влади⁸. Місцеві органи державної влади в особі виконавчих комітетів Рад депутатів трудящих за відсутності більшості депутатського корпусу, недовіри до місцевого населення не обиралися, а призначалися вищестоящими партійними та радянськими органами (вибори до Верховної Ради

СРСР у західних областях України відбулися у 1946 р., а до Верховної Ради УРСР та місцевих Рад – у 1947 р.).

6 серпня радянські війська вступили до Дрогобича, а 7 серпня 1944 р. до міста прибули працівники міськкому КП(б)У і органів радянської влади. 8 жовтня цього ж року німецькі війська були вигнані з села Лавочне Дрогобицької області – останнього населеного пункту УРСР у довоєнних кордонах⁹. Станом на 1 вересня 1946 р. у Дрогобицькій області діяли 4 міськкоми та 27 райкомів КП(б)У¹⁰.

Важливу роль у відновленні та функціонуванні радянської системи у регіоні відіграла партійно-радянська номенклатура. Як визначає В. Крупина, під номенклатурою в історичній літературі прийнято розуміти перелік найважливіших посад у державному апараті та громадських організаціях, кандидатури на які попередньо розглядалися, рекомендувалися, затверджувалися і відкликалися партійними комітетами – від райкому, міськкому до ЦК КПРС. Термін “номенклатура” вживається і для позначення самих кадрів, тобто чиновників, які обіймали номенклатурні посади¹¹. У радянський період термін “номенклатура” використовувався переважно у службовому обігу та діловодстві, загальноприйнятими були означення “працівники партійного апарату”, “радянські службовці”, “керівники (функціонери) громадських організацій”¹².

Партійно-радянська номенклатура УРСР мала розгалужену та чітко ієрархізовану структуру, була диференційована за сферами діяльності, рівнем влади та функціональними обов’язками. До номенклатури Дрогобицької області у повоєнні роки входили працівники, які обіймали відповідальні посади у партійних і комсомольських комітетах, радянсько-адміністративних, планових і торговельних організаціях, силових структурах, підприємствах промисловості, транспорту та зв’язку, в організаціях освіти, науки, культури, мистецтва, друку, профспілках. Перелік посад фактично був однаковий для обласного, міського та районного рівнів. Як правило, це були партійні і комсомольські секретарі, завідувачі різноманітних відділів (адміністративних, промислово-транспортних, торгових, планово-фінансових, охорони здоров’я, народної освіти, міського і сільського господарств), завідувачі парткабінетів, пропагандисти, інструктори, голови виконкомів рад депутатів трудящих, голови планових комісій, міські прокурори та начальники силових структур, завідувачі відділу Держбанку, народні судді, редактори газет та ін¹³.

Управлінських кадрів, особливо у перші повоєнні роки, суттєво бракувало. Демографічні втрати воєнних років, міграційно-переселенські процеси, репресивні акції влади у західних областях та політична недовіра до нечисленних місцевих фахівців, були у перші повоєнні роки основними причинами кадрової проблеми в регіоні. На серпень 1944 р. у штаті в партійних, комсомольських, радянських органах, установах освіти, охорони здоров’я, зв’язку, залізничному транспорті, в торгово-кооперативних та інших організаціях Дрогобича повинні були працювати 7 015 осіб, працювало – 4 861¹⁴. В апараті обкому партії бракувало 38 осіб¹⁵. У грудні 1944 р. керівних працівників в обкомі, міськкомі і райкомах Дрогобицької області була 1 371 особа, а потрібно – 1 767. Фактично на половину були укомплектованими Боринський, Славський райкоми області¹⁶.

Формування органів влади та управління в області відбувалося на основі постанов ЦК КП(б)У, у яких основний наголос робився на відрядження в західний регіон кадрів, які працювали там до війни. У серпні 1944 р. тільки до Дрогобича повернулися на роботу 52 особи¹⁷. Архівні документи свідчать, що Дрогобицький обком вів активне листування з іншими обкомами партії країни про повернення колишніх працівників.

До регіону також масово скеровувалися на керівну роботу зовсім нові люди. У 1944 р. у Дрогобицькій області працювало 5 783 прибулих відповідальних працівників. За своєю зайнятістю вони розподілялися так: 28% – це працівники органів НКВС, НКДБ, у промисловості, транспорті та зв'язку працювало 22% присланих кадрів, у радянських установах – більше 8%, партійних – понад 5%, комсомольських – майже 4%, сільськогосподарських та заготівельних – 3%¹⁸. Як бачимо, основна ставка робилася на силові структури, діяльність яких мала виступати інструментом у руках більшовицької партії, засобом боротьби з повстанським рухом.

Відразу по війні вагому частку в управлінських органах західних областей склали учасники партизанського руху і більшовицького підпілля. Перший секретар Дрогобицького обкому (1944 – 1946 рр.; 1949 – 1952 рр.) С. Олексенко в роки війни був організатором та керівником підпільного та партизанського рухів в Кам'янець-Подільській області. Влітку 1944 р. управління НКВС Дрогобицької області очолив О. Сабуров, який командував партизанським з'єднанням, що діяло у Сумській, Житомирській, Волинській та Рівненській областях. За особистим розпорядженням Сталіна у 1942 р. О. Сабуров увійшов до складу нелегального ЦК КП(б)У. Він був безпосереднім організатором військових операцій проти Української повстанської армії і підпілля ОУН¹⁹. Свідченням того, що серед номенклатурних працівників області було багато колишніх партизан, є відомості про їх нагороди, де часто зустрічаються відзнаки за партизанську боротьбу²⁰. Ще одним джерелом формування партійних, радянських і господарських керівних кадрів у західних областях, у тому числі і в Дрогобицькій, стали демобілізовані воїни. Це були, головним чином, комуністи зі східних областей України, яких командували в регіон згідно з рознарядками ЦК КП(б)У²¹.

На керівну роботу скеровувалися і місцеві вихідці, відданні радянській владі. У 1949 р. відсоток місцевих висуванців становив 26%²². Однак вони, як правило, через політичну недовіру, небажання співпрацювати з владою, безпартійність, призначалися на другорядні пости. У 1946 р. на керівних посадах в обласному центрі з місцевого населення було 36 осіб (10,5%)²³. У 1949 р. серед керівників в радянсько-адміністративних, планових, фінансових органах міста, в МВС, МДБ, суді й прокуратурі, в установах сільського господарства і заготівлі, науки, культури, освіти, охорони здоров'я було п'ять місцевих вихідців²⁴. На 1 січня 1950 р. у міськкомках партії області склалася така ситуація: у Дрогобицькому з 215 осіб – 20 були місцевими уродженцями, в Бориславському з 109 – 22 походили із західних областей України, у Стрийському з 117 – 17²⁵.

Супровідними документами призначуваних на номенклатурні посади були: особовий листок, автобіографія, партійна характеристика та рішення бюро обкому. Всі обов'язково проходили процедуру “спецперевірки” і затвердження. Призначення та затвердження номенклатури згори донизу, відкидало принцип обрання чи відбору кандидатів на конкурсних засадах. Система отримувала цілком підконтрольних функціонерів. Номенклатурна організація влади сприяла забезпеченню максимальної керованості суспільством, збереженню зрощення партійного та державного апаратів, дозволяла здійснювати всеохопний нагляд над усіма сферами життя, уніфікувати політичну систему в межах усього радянського простору. Свою функцію номенклатурні працівники вбачали в генерації, трансляції управлінських рішень та нагляді за їх виконанням, у виробленні системи адміністративних стимулів до праці. У перші повоєнні роки в західних областях України їх завданням було здійснювати якнайшвидшу уніфікацію краю, інтеграцію його в загальносоюзний простір, протистояти українському “буржуазному націоналізму”, національно-визвольному рухові.

Кількість номенклатурних працівників у області не була сталою. Вона змінювалася не тільки щорічно, але й протягом року. Номенклатура в Дрогобицькій області відразу після завершення окупації налічувала 1 756 посад, до неї були включені такі, що були необхідні в період війни: шифрувальник, завідувачі військових відділів, начальник контррозвідки СМЕРШ²⁶. У мирний час одні посади ліквідовувалися, інші додавалися. На початку 1945 р. партійна номенклатура області збільшилася на 31 одиницю, були включені, наприклад, організатори по роботі серед жінок²⁷. У першому півріччі 1946 р. номенклатура міськкому партії зросла з 297 до 367 – тобто понад 23,6%²⁸. На 1 січня 1950 р. до номенклатури в Дрогобицькій області включалося 5 256 посад. Протягом перших повоєнних років номенклатурні посади не були стовідсотково заповнені. На початку 1948 р. номенклатура області була укомплектована на 99%²⁹, на початку 1950 р. – на 98%³⁰.

Достатньо великою у перші повоєнні роки в області була “плинність керівних кадрів”. Лише за 1945 рік в області з різних причин було замінено 223 особи, або 13,5% тих працівників, посади яких входять до номенклатури обкому, та за 8 місяців 1946 р. вибули з номенклатури обкому партії 245 працівників, або 11,9 %³¹. Середнє перебування на номенклатурній посаді в області у 1948 р. становило 23 місяці³². Така ситуація склалася насамперед тому, що у розстановці спеціалістів у перші повоєнні роки в регіоні було чимало поспішності, непорозумінь і неузгодженості. Дрогобицький обком партії неодноразово повідомляв до ЦК КП(б)У про те, що окремі республіканські наркомати нерідко без відома обкому відкликають керівних працівників області³³. Причинами зміни роботи були стан здоров’я, сімейні обставини, призов до армії, скерування на навчання, висунення на іншу посаду. Як зазначається в документах: для “укріплення відстаючих ділянок роботи”, “в цілях більш правильного використання”, “в порядку змін ситуації в роботі”. Звільняли із займаних посад за те, що не “справлялися з роботою”, “себе скомпрометували”, за “порушення директив вищестоящих органів”³⁴. Часте перекидання партійних, радянських та інших чиновників з місця на місце використовувалося як рятівний варіант для некомпетентних і скомпрометованих чиновників³⁵.

Керівні працівники, особливо у районах області, мали вести активну боротьбу з УПА і підпіллям ОУН. Голова Дрогобицького облвиконкому, доповідаючи обкому КП(б)У про боротьбу з підпіллям ОУН у Славському районі, наголошував: “Всі керівні працівники райкому КП(б)У, виконкому, райвідділів НКВС, НКДБ і райвоєнкомату включені в цю роботу і виїхали в складі груп по селах”³⁶. Збройне протистояння викликало у чиновників страх за своє життя та життя сім’ї, змушувало шукати різні причини для повернення на попередню працю. Були випадки, коли, швидше за все, не витримавши військово-політичної ситуації в регіоні, керівники самовільно залишали місце скерування у Дрогобицьку область.

У 1945 р. завідувач військового відділу Новострільщанського РКП(б) т. Чорновіл без будь-якого дозволу і погодження з відповідними органами виїхав з області³⁷. У 1948 р. “дезертирували” (така кваліфікація дій номенклатурних працівників подається у документі) з області редактор меденицької районної газети та помічник секретаря Хирівського РК КП(б)У. Закріпитися на нових місцях заважали і проблеми матеріально-побутового характеру. У партійній характеристиці інструктора відділу кадрів Дрогобицького району зазначалося, що не хвороба дитини, а незадоволення продовольчим і промисловим постачанням у області, стали справжніми причинами його переведення у розпорядження Сталінського обкому³⁸.

Невисоким був і освітній рівень номенклатурних працівників. Як зазначають О. Рубльов та Ю. Черченко, вже напередодні війни внаслідок масових репресій істотно знизився творчий, інтелектуальний потенціал суспільства. І якщо у довоєнний період пересічний рівень номенклатурних працівників був не вельми високий, то в другій половині 40-х років ХХ століття ще понизився³⁹.

Із прибулих до Дрогобича “відповідальних працівників” у 1944 р. вищу освіту мали 63 особи, 161 – середню і 107 – “нищу”⁴⁰. На серпневому пленумі ЦК КП(б)У (1946 р.) було озвучено майже анекдотичний приклад, коли секретар одного з райкомів Дрогобицької області, характеризуючи на політзанятті різницю між матеріалістами та ідеалістами, пояснив, що матеріалісти – це шахраї, які займаються крадіжками, самозабезпеченням тощо, а ідеалісти – це чесні люди. Це яскраво демонструє рівень надісланої зі сходу номенклатури⁴¹.

Порівняльні статистичні звіти про склад номенклатури Дрогобицької області на 1 січня 1948 р. і 1 січня 1949 р. показують, що з вищою освітою у області працювало – 20,3% (1948) і 21% (1949), з незакінченою вищою – відповідно 8,5% і 12%, зі спеціальною середньою освітою – 5,5% і 8%, із закінченою загальною освітою – 22,5% і 23%, з початковою освітою – 12,5% і 8%⁴². Це свідчить, що показники про освіту номенклатурних працівників поступово покращуються.

Для підвищення рівня партійної освіти радянської, партійної, господарської номенклатури по закінченні війни було розроблено цілу систему підготовки та перепідготовки керівних кадрів. Цей процес чітко планувався, контролювався республіканськими та обласними партійними органами. Звіти свідчать, що досягнути поставлених цифр не завжди вдавалося. У 1945 р. у Дрогобицькій області мали підготувати і перепідготувати 18 845 осіб масових і керівних кадрів, а підготували та перепідготували 2 509 осіб. Навчалася в цей період 4 016 осіб. Тобто виконали план лише на 13,3%⁴³. Цього ж року щоб набрати необхідну кількість слухачів із західного регіону на відділення радянських працівників до однорічної партійної школи при ЦК КП(б)У в Києві, дозволялося приймати осіб, які навіть не мали середньої освіти⁴⁴. Для них створювалися і сприятливі матеріальні умови, платили стипендію і одночасно зберігалася заробітна плата⁴⁵. Слухачі різноманітних курсів забезпечувалися гуртожитком, триразовим харчуванням⁴⁶. У 1947 р. в області вже було підготовлено і перепідготовлено 12 371 особа і план був виконаний на 49, 5%⁴⁷.

Майбутню і дійсну номенклатуру навчали як в області, так і за її межами. У 1945 р. у 27 районах і чотирьох містах працювала 31 вечірня школа партійних, радянських і комсомольських працівників з кількістю 993 слухачі⁴⁸. У 1946 р. формується цілісна структура партійної освіти: Вища партійна школа (ВПШ) при ЦК ВКП(б), республіканські, крайові та обласні партшколи, курси перепідготовки при ВПШ та місцевих школах, а також Академія суспільних наук при ЦК ВКП(б)⁴⁹. Слухачі ВПШ отримували диплом про вищу освіту, а республіканські та крайові партійні школи видавали дипломи про освіту на рівні учительських інститутів⁵⁰. Створення єдиної системи призвело до залучення значної кількості господарських управлінців та партійно-радянського активу до навчання.

На початку 1947 р. підготовка керівних партійних та радянських кадрів з Дрогобицької області (61 особа) здійснювалася на шести місячних курсах київської та львівської партійних шкіл, партійних міжобласних курсах у Чернівцях, де готували партійних і комсомольських секретарів, пропагандистів, оргпрацівників, завідувачів відділів агітації та пропаганди, завідувачів парткабінетів, голів та заступників міськкомів⁵¹.

Партійна освіта була спрямована, перш за все, на ідеологічну підготовку керівних кадрів. Тому головними навчальними дисциплінами у цих школах були історія Комуністичної партії, політична економія і марксистсько-ленінська філософія, міжнародне та внутрішнє становище СРСР. Під час навчання слухачі отримували і певні знання з економіки, історії, географії та мови⁵². На двотижневих курсах директорів МТС Дрогобицької області, крім політично необхідних предметів, викладали і “Способи підвищення врожайності”⁵³. Результати навчання управлінських працівників, які фіксуються в офіційних звітах, як правило, були успішними. Однак траплялися і такі випадки: інструктор РК ЛКСМУ Новоствільчанського району Ф. Маценко за неуспішність, прогули, хуліганську поведінку був відрахований з шестимісячної партійної школи у Львові. Незважаючи на це, його знову рекомендували на партійну роботу⁵⁴.

Ще однією обов’язковою формою політосвіти номенклатурних працівників було самостійне вивчення праць класиків марксизму-ленінізму, творів Й. Сталіна, Конституції СРСР. Дуже часто воно мало формальний характер.

Визначальними критеріями у призначенні на керівну посаду будь-якого рівня була правильна політична позиція, відданість комуністичним ідеалам, уміння беззастережно підтримувати та втілювати партійні вказівки. За таких умов запорукою кар’єрного росту були насамперед не професійна компетентність, досвід роботи, а приналежність до партії, комсомолу. Для прикладу, станом на 1945 р. із 96 службовців Дрогобицького обкому КП(б)У 46 вперше були призначені на керівні партійні посади. Серед таких – секретар і заступник секретаря обкому, завідувачі відділів та їх заступники, 27 інструкторів та ін.⁵⁵. Номенклатурні працівники у переважній більшості завжди були партійними⁵⁶.

У номенклатурі Дрогобицької області у перші повоєнні роки переважали українці. Далі за чисельністю йшли росіяни, білоруси, євреї та представники “інших національностей”⁵⁷. Виділялись цілі функціональні сфери різних національних груп. Силові структури, суд чи прокуратура були прерогативою передовсім росіян⁵⁸. Посади голів виконкомів усіх рівнів вважались переважно “українськими”. У Дрогобицькій області за період 1944 – 1950 рр. на районному рівні її обіймав лише один росіянин, ще два очолили сільради. Проте в партійних комітетах, насамперед районних ланок, серед трьох перших секретарів, як звичайно, обов’язково був представник російської національності, найчастіше на посаді другого секретаря. Найбільше росіян у парторганах було серед інструкторів, вони керували відділами адміністративних органів⁵⁹.

На керівних посадах партійно-державних органів області у перші повоєнні роки мало представлені жінки. У кінці 40-х років ХХ ст. вона становила 6% – 7,5%⁶⁰.

“Номенклатура” вирізнялася вищим соціальним статусом, що визначав доступ до привілеїв і пільг, кращого рівня життя. Неписані правила апаратної гри зумовлювали визначений тип поведінки. Як слушно зазначає В.Крупина, інформаційний простір області, району або міста, містечка характеризується швидким і широким обміном новинами. Інформація про хабарництво, деспотизм, пияцтво, “морально-побутовий розклад” та волюнтаристичний стиль владної еліти на місцях, факти зловживань та порушень закону ставали надбанням громадськості, про це знало як місцеве, так і вище партійне керівництво⁶¹. На третій Дрогобицькій міській партійній конференції озвучувався факт, що конфісковане майно аптекаря з вулиці Чкалова на суму 18 тис. рублів було відразу перевезене до квартири секретаря обкому. Секретар Дрогобицького обкому КП(б)У повідомляв секретаря ЦК КП(б)У в березні 1945 р., що торгівля

області без керівництва, троє осіб “заарештовані і за різні злочини знаходилися під вартою”⁶². У довідці в.о прокурора Дрогобицької області уповноваженому ЦК КП(б) (1946 р.) наводяться численні факти про “порушення соціалістичної законності радянсько-партійним активом”⁶³.

Особливу всездозволеність і всесилля відчували представники силових структур. У довідці про злочини працівників органів МВС і МДБ говориться про 12 випадків, скоєних у 1946 році. Силовиків звинувачували і притягували до відповідальності за самочинні розстріли, вбивства, поранення, грабунок, побиття, конфіскацію і привласнення майна. Порушення “соціалістичної законності” здійснювалося, на думку авторів документу, через “п’янство і моральний розклад”, “незнання своїх прав і обов’язків”, “політичну і культурну відсталість”, “помсту ворогам”, “необережність і халатність”, “з матеріальних вигод”, “антирадянські мотиви”⁶⁴.

Важливим інструментом прискореної “радянізації” краю виступала кадрова політика. У процесі поновлення радянського режиму основна ставка робилася на прибулих зі східних областей УРСР і СРСР відповідальних працівників, які входили до номенклатури партійних комітетів, радянських органів, промисловості, освіти, культури, фінансів, репресивно-каральних структур. Поповнення партійно-радянського і господарського апарату відбувалося здебільшого без врахування попереднього досвіду, освітнього рівня, моральних якостей призначуваних, що спричиняло значну змінюваність керівників. Поступово якісні показники номенклатурних працівників підвищувалися, хоча культурний рівень зростав повільно. Вони мали привілейований соціальний статус у радянському суспільстві, своєрідний тип поведінки.

¹ Крупина В. Партійно-державна номенклатура повоєнної України // Повоєнна Україна: нариси соціальної історії (друга половина 1940-х – середина 1950-х рр.). У 2-х книгах, 3-х частинах. – Кн. 1. – Ч. 1-2. – К., 2010. – С. 207-214; Її ж. Освітньо-культурний рівень партійної номенклатури УРСР (друга половина 1940-х – початок 1950-х рр.) // Український історичний збірник. – К., 2009. – № 12. – С. 207-214.

² Штейнле О. Освітньо-культурний рівень владної верхівки радянської України (1945 – 1953 рр.) // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – 2010. – Вип. XXVIII – С. 299-312.; Його ж. Номенклатура в системі влади УРСР другої половини 1940-х – початку 1950-х років // Наукові записки інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса: Збірник наукових праць. – К., 2009. – Вип. 43. – С. 262-273.

³ Рубльов О. Сталінщина й доля західноукраїнської інтелігенції 20 – 50-ті роки ХХ ст. – К., 1997. – 349 с.; Гулай В. Кадрова політика радянського режиму в західних областях України (друга половина 40-х – 50-ті роки ХХ століття) // Вісник Львівського університету. Серія історична. – 2002. – Вип. 37/2. – С. 190-204.

⁴ Першина Т. Формування управлінських кадрів в Західній Україні в 1944 – 1948 рр.: регіональні особливості // Сторінки воєнної історії України. Збірник наук. статей. – К., 2009. – Вип. 12. – С. 299-312.

⁵ Стародубець Г. Специфіка підбору та підготовки партійних кадрів у західних областях України в 1944 – 1945 рр. // “Гілея (науковий вісник)”: Збірник наукових праць. – К., 2011. – Вип. 44 (№ 2). – С. 169-176; Її ж. Особливості стилю поведінки партійно-радянської номенклатури західних областей України в умовах повсякдення 1944 – 1945 років // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – Запоріжжя, 2013. – Вип. XXXV. – С. 174-178.

⁶ Стародубець Г. Місцеві кадри в управлінських структурах західних областей України в 1944 – 1946 рр. // “Гілея (науковий вісник)”: Збірник наукових праць – К., 2011. – Вип.45. – С. 62-69.

⁷ Терлюк І. Росіяни західних областей України (1944 – 1996 рр.): етносоціальне дослідження. – Львів, 1997. – 175 с.

⁸ Першина Т. Формування управлінських кадрів в Західній Україні в 1944 – 1948 рр. ... – С. 300.

⁹ Державний архів Львівської області (далі – ДАЛО) – Ф. П. 5001.– Оп. 1. – Спр. 29. – Арк. 4.

¹⁰ Реєстр населених пунктів Львівщини (За довідниками 1946 та 1972 рр. Науково-довідкове видання) / Упорядник М. Горбаль – Львів, 2003. – С. 6.

¹¹ Крупина В. Партійно-державна номенклатура повоєнної України... – С. 139.

¹² Кирдон П. Номенклатура: термінологічні інтерпретації в історіографії // Укр. іст. журн. – 2012. – № 1.– С. 174.

¹³ Мохов В. Номенклатурная организация власти: функциональные пределы // Наукові праці історичного факультету Запорізького державного університету. – Вип. XXIII: Політична еліта в історії України. – Запоріжжя, 2008. – С. 38 – 50.

¹⁴ ДАЛО. – Ф. П. 5001. – Оп. 2. – Спр. 107. – Арк. 1.

¹⁵ Там само. – Спр. 105. – Арк. 6.

¹⁶ Там само. – Спр. 104. – Арк. 22.

¹⁷ Там само. – Спр. 107. – Арк. 1

¹⁸ Там само. – Спр. 111. – Арк. 1.

¹⁹ Реабілітовані історією. У двадцяти семи томах. Львівська область. Книга перша. – Львів, 2009. – С. 174, 202.

²⁰ ДАЛО. – Ф. П. 5001. – Оп. 10. – Спр. 105.– Арк. 13.

²¹ Першина Т. Формування управлінських кадрів в Західній Україні в 1944 – 1948 рр. ... – С. 301.

²² ДАЛО. – Ф. П. 5001. – Оп. 10. – Спр. 105.– Арк. 15.

²³ Там само. – Ф. П. 5002. – Оп. 1. – Спр. 90.– Арк. 14.

²⁴ Там само. – Спр. 197. – Арк. 56.

²⁵ Там само. – Ф. П. 5001. – Оп. 10. – Спр. 105. – Арк. 15.

²⁶ Там само. – Оп. 6. – Спр. 219. – Арк. 253.

²⁷ Там само. – Арк. 152.

²⁸ Там само. – Ф. П. 5002. – Оп. 1. – Спр. 90. – Арк. 13.

²⁹ Там само. – Оп. 8. – Спр. 138. – Арк. 29.

³⁰ Там само. – Оп. 10. – Спр. 105. – Арк. 15.

³¹ Стародубець Г. Особливості стилю поведінки партійно-радянської номенклатури західних областей України в умовах повсякдення 1944 – 1945 років. – С. 174.

³² ДАЛО. – Ф. П. 5001. – Оп. 10. – Спр. 103. – Арк. 4.

³³ Там само. – Оп. 6. – Спр. 219. – Арк. 253.

³⁴ Там само. – Оп. 9. – Спр. 185. – Арк. 6.

³⁵ Терлюк І. Росіяни західних областей України (1944 – 1946): етносоціальне дослідження... – С. 60.

³⁶ Реабілітовані історією. У двадцяти семи томах. Львівська область. Книга перша. – С. 191.

³⁷ ДАЛО. – Ф. П. 5001. – Оп. 6. – Спр. 219. – Арк. 152.

³⁸ Там само. – Оп. 2. – Спр. 219. – Арк. 511.

³⁹ Рубльов О. Сталінщина й доля західноукраїнської інтелігенції 20 – 50-ті роки XX ст. ... – С. 213.

- ⁴⁰ ДАЛО. – Ф. П. 5001. – Оп. 2. – Спр. 107. – Арк. 1.
- ⁴¹ Рубльов О. Сталінщина й доля західноукраїнської інтелігенції 20 – 50-ті роки ХХ ст. ... – С. 214.
- ⁴² ДАЛО. – Ф. П. 5001. – Оп. 10. – Спр. 103. – Арк. 3.
- ⁴³ Там само. – Оп. 2. – Спр. 109. – Арк. 1, 4, 8.
- ⁴⁴ Там само. – Оп. 6. – Спр. 219. – Арк. 30.
- ⁴⁵ Там само. – Арк. 41.
- ⁴⁶ Там само. – Арк. 125.
- ⁴⁷ Там само. – Арк. 105.
- ⁴⁸ Там само. – Оп. 2. – Спр. 219. – Арк. 95.
- ⁴⁹ Штейнле О. Освітньо-культурний рівень владної верхівки радянської України... – С. 259.
- ⁵⁰ Крупина В. Партиїно-державна номенклатура повоєнної України... – С. 142.
- ⁵¹ ДАЛО. – Ф. П. 5001. – Оп. 8. – Спр. 125. – Арк. 1-8.
- ⁵² Штейнле О. Освітньо-культурний рівень владної верхівки радянської України... – С. 260.
- ⁵³ ДАЛО. – Ф. П. 5001. – Оп. 6. – Спр. 219. – Арк. 125.
- ⁵⁴ Там само. – Спр. 217. – Арк. 94.
- ⁵⁵ Стародубець Г. Особливості стилю поведінки партійно-радянської номенклатури... – С. 174.
- ⁵⁶ ДАЛО. – Ф. П. 5001. – Оп. 10. – Спр. 103. – Арк. 3.
- ⁵⁷ Там само. – Оп. 8. – Спр. 138. – Арк. 29.
- ⁵⁸ Терлюк І. Росіяни західних областей України (1944 – 1946): етносоціальне дослідження... – С. 92.
- ⁵⁹ Там само. – С. 95.
- ⁶⁰ ДАЛО. – Ф. П. 5001. – Оп. 10. – Спр. 103. – Арк. 3.
- ⁶¹ Крупина В. Партиїно-державна номенклатура повоєнної України... – С. 147.
- ⁶² ДАЛО. – Ф. П. 5001. – Оп. 6. – Спр. 219. – Арк. 162.
- ⁶³ Реабілітовані історією. У двадцяти семи томах. Львівська область. Книга перша. – С. 294-299.
- ⁶⁴ Там само. – С. 299-301.

Руслана Попп.

Номенклатура Дрогобицької області в перші повоєнні роки (1944 – 1950).

У статті представлено особливості кадрової політики уряду під час “радянзації” Дрогобицької області в перші повоєнні роки. Описано джерела формування виконавчих керівників у Дрогобицької області. Проаналізовано структуру і функції, кількість членів в регіоні, діапазон освітнього і культурного рівня та соціального статусу номенклатури.

Ruslana Popp.

Drohobych Region Nomenclature in the First Postwar Years (1944 – 1950).

The article shows the features of staff policy of the government during the “Sovietization” of Drohobych region in the first postwar years. The sources of forming of executive leaders in Drohobych region are described. The structure and function, the number of members in the region, the range of educational and cultural level and social status of nomenclature are analyzed.